

Krig nok til alle – en strategisk tilnærming til krigen i Syria

AV THOMAS SLENSVIK

*Augo du bruke fyrr inn du gjeng,
i kot og i kråom, i kot og i krokrom.
For d'er uvist å vita kvar uvener sit
fyre din fot.¹*

«Unless we can get the parties on the ground to agree to live together in some fashion, then no amount of U.S. military engagement will solve the problem».² Dette utsagnet skal president Obama ha kommet med når det ble etterlyst en mer offensiv strategi for USA i Syria. I mangel på fremgang i krigen i Syria blir det gjentatte ganger ropt om at vesten må gjøre noe. Flere roper på at vestlig militær makt må få slutt på krigen. Sitatet ovenfor er fra første vers i Heimskringla. Det å tenke seg godt om før man går inn i en krig, har vært visdomsord sannsynligvis så lenge mennesker har organisert krigføring. På nasjonalt nivå vil jeg påstå at det å tenke seg godt om før man går inn, betyr at man må utvikle en strategi. Jeg vil i denne artikkelen kort forklare hva strategi er. Deretter vil jeg benytte strategi som forklaring på hvorfor aktørene handler som de gjør. Til slutt vil jeg se på vestlige alternative strategier for Syria. Plassen tatt til rådighet så må det allerede innrømmes at det ikke er mulig å beskrive begrepet strategi og strategien for alle involverte i denne artikkelen. Det kan skrives mange bøker om situasjonen, strategien og bakgrunnene, her vil i det minste gi en oversikt over hvorfor enkelte av aktørene handler som de gjør, og en økt forståelse av kompleksiteten i konflikten.

Selve ordet strategi kommer fra «strategos», som er gresk for hærfører. Den mer moderne tanken om strategi kom etter Napoleonskrigene. Den mest kjente

¹ Heimskringla, vers 1.

² https://www.washingtonpost.com/world/national-security/putins-intervention-in-syria-may-bog-down-russia-and-vindicate-obama/2015/10/05/e760d84a-69df-11e5-9223-70cb36460919_story.html. Hentet fra internett 05.11.2015.

militærteoretiker i dag som baserte sine tanker på erfaringer fra Napoleonskrigene er Carl von Clausewitz. Clausewitz studerte ikke bare selve militærmakten, men var fast i troen på at militærmakten aldri hadde noen funksjon uten at den tok inn over seg de politiske målsettingene. En krig ville alltid ende med en politisk løsning, og dermed var det ingen logikk i å kjempe et slag bare for slaget skyld. All militær aktivitet måtte ha som formål å oppfylle en politisk målsetting. Clausewitz' beskrivelse av forholdet mellom militærmakt og politikk er ofte sitert:

*War is not an independent phenomenon, but the continuation of politics by different means. Consequently, the main lines of every major strategic plan are largely political in nature, and their political character increases the more the plan applies to the entire campaign and to the whole of state. A war plan results directly from the political conditions of the two warring states, as well as from their relations to third powers.*³

Det er mange måter å beskrive strategi på. Noen deler strategi inn i nivåer. En måte å gjøre dette på er å ha en overordnet strategi, eller såkalt «Grand Strategy», en nasjonal sikkerhetsstrategi, en militær strategi, og en strategi for et område.⁴ Andre kritiserer bruken av begrepet strategi og sier at det har mistet sin mening.⁵ Man kan lett være enig med kritikken av innholdet i begrepet strategi når man ser at ordet strategi knyttes til enhver prosess som omhandler en rasjonell vurdering. Eksempelvis blir ordet strategi benyttet om innkjøpsstrategi, universitetets strategi og wordfeud strategi. I denne artikkelen ser jeg på nasjonenes strategier for bruk av militærmakt i Syria, altså det man ofte betegner som Grand Strategy. Grand Strategy ligger i skjæringen mellom politikk og militærmakt, eller hvordan man politisk ønsker å bruke de midler man har for å oppnå en politisk målsetting. Militærmakten er i en slik strategi bare et av midlene staten har til rådighet for å nå målene sine.⁶

Hva er innholdet i en strategi?

Den vanligste beskrivelsen av strategi er balansen mellom mål, metoder, og midler - eller ends, ways og means, som det heter på engelsk. I tillegg har enkelte modeller lagt til risiko som en faktor, og for en overordnet strategi vil ofte det å beskrive hensikten, og ikke bare målet, være nødvendig.⁷ I NATOs doktrine for

³ Clausewitz, Carl von (1989). *On War: Indexed Edition*. Princeton N.J.: Princeton University Press.

⁴ Yarger, H. R. (2006). *Strategic Theory for the 21st Century: The Little Book on Big Strategy*. U.S. Army War College: Strategic Studies Institute.

⁵ Strachan, H. (2005). "The lost meaning of strategy. Survival". *Global Politics and Strategy* Volume 47, Issue 3.

⁶ Liddell Hart, B. H. (1991). *Strategy Second Revised Edition*. Meridian, New York.

⁷ Herberg-Rothe, A. (2014). "Clausewitz's Concept of Strategy—Balancing Purpose, Aims and Means". *Journal of Strategic Studies* Vol. 37, Nos. 6–7, 903–92.

militær planlegging, Allied Joint Doctrine for Operational Planning, er det satt som en forutsetning at man starter enhver militær planlegging uavhengig av nivået med et klart definert mål. Hva er hensikten med krigen, og hvilket eller hvilke mål er det som man forsøker å oppnå?⁸ Det burde være en selvfølge både for militære operasjoner og for nasjoner eller alliansers strategi. Dessverre er det ofte ikke slik.⁹ Utenom det intuitivt forståelige med at det er vanskelig å vite hvor man skal gå og hva man skal gjøre dersom man ikke har noen mål, vil jeg også forklare strategiens andre elementer for å understreke hvor viktig et klart definert mål er.

De neste to bestanddelene i en strategi er metoder og midler. Metode er hvordan man ønsker å gå frem. Skal man ha en direkte tilnærming eller indirekte tilnærming? For å bekjempe ISIS kan man for eksempel velge om man skal forsøke å drepe lederne, slik at koordineringen og forhåpentlig viljen til å kjempe videre blir redusert, såkalt kappe hode av slangen. Men man kan også velge en indirekte metode ved å forsøke å påvirke befolkningen i området, slik at ISIS mister støtten i området og blir undergravd innenfra. Dette er to forskjellige metoder, og mellom disse finnes tusenvis av andre muligheter. Den strategiske og militære planleggingen vil forsøke å kartlegge hvilken metode de forventer gir best resultater i forhold til det gitte målet.

Den tredje delen av en strategi er midler. Dette er et annet ord for ressurser. Militært er det enkelt forklart hvor mange soldater man har tilgjengelig og hvilket utstyr de har. I en overordnet strategi er som sagt det militære kun et av midlene. I en slik overordnet strategi er andre ressurser som penger og politiske forhandlinger et like viktig verktøy for å prøve å påvirke nasjoner eller grupperinger til å gjøre det man ønsker.

Metoder og midler henger nøye sammen. Ønsker man å bekjempe ISIS ved å benytte spesialoperasjoner og bombing av utvalgte mål, eller ønsker man å sikre et større område gjennom fysisk nærvær? Det første krever kampfly med presisjonsvåpen og stor grad av sensorer og etterretning, mens fysisk kontroll på bakken vil kreve mange tusen soldater. Midlene som forventes stilt til rådighet vil derfor i stor grad kunne være bestemmende for valg av metode. Balansen mellom mål, metoder og midler blir enkelte ganger sammenlignet med en trebent stol. Dersom det er harmoni mellom de tre elementene i strategien, og alle stolbenene er like lange, kan man sitte trygt. Dersom bare ett av benene har en annen lengde, vil det være risiko for at stolen tipper. Jo større forskjellen er mellom stolbenene, desto større er risikoen. Dette er overførbart til strategi.¹⁰

⁸ AJP 5 - Allied Joint Doctrine for Operational Planning (NATO).

⁹ Edstøm H. og Ydstebø P. (2011). *Militærstrategi på Norsk*. Abstrakt Forlag, Oslo.

¹⁰ <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/army-usawc/stratpap.htm>. Hentet fra internett 05.11.2015.

Så hva er de forskjellige strategiene i Syria? Som Gundersen påpeker i sin artikkel, er borgerkrigen i Syria sammensatt av en rekke interesser og grupperinger. Det finnes ingen enkel løsning på konflikten. Skillet mellom svart og hvitt har i tillegg blitt stadig gråere dess lengre konflikten har vart. Ved å bruke modellen for strategi – mål, metoder og midler – kan man forsøke å forstå konflikten og de forskjellige interessene på bedre måte. Dette kan igjen peke mot mulige løsninger i framtiden. Utfordringen er selvfølgelig at det ikke er andre enn lederne i de forskjellige grupperingene som har full innsikt i mål, metoder og midler. Det følgende er dermed ikke tenkt som et svar på konflikten, men det er et skritt på veien mot en bedre forståelse av den.

Tyrkia

Tyrkia har hatt et komplisert forhold til Syria. Syria bestrider blant annet fortsatt den tyrkiske annekteringen av Hatay-provinsen i 1939. Videre har et sekulært demokratisk Tyrkia, som forlot ideen om et kalifat, blitt sett på med negative øyne av mange muslimer.¹¹ Tyrkia på sin side har flere ganger beskyldt Syria for å støtte kurderne, og det kom nesten til krig mellom statene før man underskrev Adana-protokollen i 1998, som gjorde at Syria utviste Kurdiske PKK (Partîya Karkeren Kurdîstan) og deres leder Ocalan.¹² I en periode etter dette var forholdet atskillelig bedre. Etter starten på borgerkrigen i Syria ble forholdet mellom Tyrkia og den syriske stat igjen dårlig. Blant annet advarte tyrkiske myndigheter Assad mot å gjennomføre en ny massakre av opprørere, slik som i Hama i 1982. Tyrkia støtter åpent de moderate opprørerne i Syria, og tillater både møter og til en viss grad baser for opprørerne inne i Tyrkia.¹³

Foruten et komplisert forhold til nabostaten Syria, er den andre store utfordringen til Tyrkia den kurdiske befolkningen i området. Kurderne har sin befolkning i Tyrkia, Syria, Irak og Iran, men de har ingen egen stat. Kurderne ønsker en egen stat, noe som blant annet innebærer at de ønsker å ta territorium fra Tyrkia. Konflikten mellom Tyrkia og kurderne er til tider voldelig og har krevd titusenvise av menneskeliv i Tyrkia.¹⁴

Så hva er mulige mål for Tyrkia i Syria? Tyrkia er en regional stormakt. De har også en klar majoritet i befolkningen av sunnimuslimer. En ny massakre som i Hama vil nok bli oppfattet som meget negativt av befolkningen i Tyrkia, og

¹¹ Morris, C. (2005). *The New Turkey: The Quiet Revolution on the Edge of Europe*. Granta Books, London.

¹² Gunter, M. M. (2014). *Out of Nowhere: The Kurds of Syria in Peace and War*. C. Hurst & Co, London.

¹³ <http://www.euronews.com/2015/07/28/syria-and-turkey---a-history-of-the-relationship/>. Hentet fra internett 05.11.2015.

¹⁴ Bilgin, F. og Sharian, A. (2013). *Understanding Turkey's Kurdish Question*. Lexington books, Maryland.

svekke presidentens autoritet. En annen faktor som til tider har truet den indre stabiliteten i Tyrkia, er som nevnt kampen mot kurderne. Videre er det nok rimelig å anta at Tyrkia ønsker et mer vennligsinnet regime i Syria, som sannsynligvis vil si et moderat sunnimuslimsk styre. Fra dette kan man anta to mål. Det viktigste er sannsynligvis det som Tyrkia anser som en direkte trussel mot sin egen stabilitet. Det er faren for en selvstendig kurdisk stat ved grensen til Tyrkia. Den andre målsettingen vil være å øke sin innflytelse i regionen ved å få et mer vennligsinnet styre i Syria.

For å få til dette har man forskjellige metoder. En indirekte metode ved å støtte moderate opprørsgrupper som kjemper mot Assad benyttes åpenbart allerede. Forholdet til ISIS er mer komplekst. ISIS kjemper jo både mot Assad og mot kurderne. Tyrkia nektet lenge USA å benytte baser i Tyrkia for å bombe ISIS. Etter selvmordsbombingen i Suruc den 20. juli 2015, som drepte 32 tyrkere, skiftet imidlertid noe av prioriteringene. Da ble ISIS erklært for å være en trussel for Tyrkia.¹⁵ Dermed åpnet Tyrkia for at USA kunne benytte landets baser for å bombe ISIS. Tyrkia erklærte også at de skulle delta aktivt i kampen mot ISIS. Under operasjon «Martyr Yalçın» i juli ble derimot brorparten av angrep rettet mot kurdiske grupperinger. I den siste delen av operasjoner deltok mer enn 70 kampfly i tre bølger, og de angrep mer enn 400 mål.¹⁶ Selv har Tyrkia vært forkjemper for å opprette en «flysikkerhetssone» nord i Syria, for å sikre de moderate opprørsgrupper mot bombing fra Syriske luftstyrker, men denne omfatter ikke de kurdiske områdene.¹⁷

Metoden Tyrkia benytter seg av for å nå sine mål, er direkte anslag mot kurdere, mens de velger en mer indirekte metode mot Assad, nemlig å støtte og beskytte de ulike opprørsgrupper som opererer i området. Tidligere var Tyrkia veldig passive i forhold til ISIS, fordi ISIS angrep både Assad og kurderne. Bombingen i Suruc endret dette. Ulempen for Tyrkia er at dersom ISIS svekkes, så kan kurderne komme til å styrkes. Tyrkias forsøk på å marginalisere kurderne har derfor skiftet fra en passiv motstand til direkte intervensjon. Dette har nok sin bakgrunn i at dersom kurderne har for stor suksess, vil de på sikt kunne bli en trussel for Tyrkias indre stabilitet.

De militære midlene Tyrkia benytter i den direkte innsatsen mot kurderne, er hovedsakelig jagerfly, men også bakkestyrker er benyttet enkelte steder. For å støtte de mer moderate delene av opprørsbevegelsen i Syria, kan midlene for

¹⁵ <http://www.euronews.com/2015/07/28/syria-and-turkey---a-history-of-the-relationship/>. Hentet fra internett 05.11.2015.

¹⁶ <http://theaviationist.com/2015/08/06/these-are-the-tuaf-jets-in-is-pkk-raids/>. Hentet fra internett 05.11.2015.

¹⁷ <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/turkey-s-war-in-syria-of-kurds-and-ways>. Hentet fra internett 06.11.2015.

eksempel bestå i å gi våpenstøtte. Eksempelvis ble opprørerne utstyrt med en rekke panserbekjempelsesvåpen rett etter den russiske inngripen med kampfly i området, uten at det er klart hvor våpnene kom fra.

Syria

Målet til det sittende regime i Syria er ganske enkelt. Det er å overleve. For Assad og hans regime handler det ikke bare om å overleve som maktelite, men også å overleve personlig. Det er vanskelig å se for seg en gjenforening mellom den sittende eliten og opprørerne. Dermed er det ikke bare en kamp om makten i landet, men også en kamp for overlevelse for Assad og hans støttespillere. Assad må i det minste beholde makten i en stor nok del av Syria til at området kan fungere som en egen stat, eller forsvinne. De foretrekker nok det første.

Metodene for å oppnå dette er mange. Den militære komponenten utgjør en betydelig del. Den militære komponenten har imidlertid vist seg ikke å være tilstrekkelig alene for å bekjempe opprøret. Assads fortrinn er at han er beskyttet av internasjonal lovgiving, og at han i tillegg har støtte i en av vetomaktene i FNs Sikkerhetsråd. Dersom stater opererer i Syria uten å være invitert av den internasjonale anerkjente styresmakten, har staten legalt sett gjennomført en krigshandling, en invasjon. Det er imidlertid ikke svart hvitt innenfor jussen og krigens folkerett. Det finnes gråsoner som for eksempel retten til å beskytte sivilbefolkningen. Da det internasjonale samfunnet vurderte å gripe inn militært for å beskytte sivilbefolkningen, så samarbeidet Assad, og han aksepterte å levere fra seg de kjemiske stridsmidlene til FN. Metoden Assad beskytter seg mot andre lands direkte involvering, er å spille innenfor det som er akseptert innen internasjonal lovgiving. Midlet er lovene i seg selv.

En annen metode Assad har benyttet for å øke støtte til det sittende regimet, er å jobbe målrettet for å radikalisere opprøret. På denne måten kan han stille vesten overfor et ultimatum: Det er meg eller en radikal islamiststat. Foruten klassisk terrorbombing mot sivilbefolkningen, er kanskje frigivingen av radikale muslimer i fengslene i Syria det mest interessante midlet han har benyttet.¹⁸ Man skulle tro at det å frigi sine fiender er en dårlig strategi, men det er en kynisk overveielse fra Assad fordi han håper å oppnå mer ved å radikalisere opprøret og dermed øke sin egen sjanse for å bli sett på som en del av løsningen og ikke problemet.

¹⁸ <http://www.newsweek.com/how-syrias-assad-helped-forge-isis-255631>. Hentet fra internett 09.11.2015.

Iran og Saudi-Arabia

Iran og Saudi-Arabia er to stater som har vært motpoler i regionens maktbalanse i mange år. Normaliseringen av Irans relasjon til verdenssamfunnet gjennom avtale om regulering og kontroll med landets atomkapasiteter og produksjon, samt påfølgende oppheving av politiske og økonomiske sanksjoner, skaper bekymringer for Saudi-Arabia. I tillegg har Irak gått fra en sunnimuslimsk diktator til et shia-dominert styre som knytter stadig tettere bånd til Iran. Iran har gått for langt i å forrykke den regionale maktbalanse, mener Saudi-Arabia.¹⁹

Syria har tradisjonelt vært Irans eneste langvarige allierte. Syria er også en livsviktig transportåre for våpen og personell fra Iran til Hezbollah og Hamas.²⁰ Tidligere innenriksminister i Iran, Mothasemi, uttrykte at Hezbollah anses å være en del av Iran.²¹ Hvis Assads regime faller, mister altså Iran ikke bare en viktig alliert i Syria, men man står altså i fare for å miste sin fysiske link til Hezbollah. Dette vil være et alvorlig tilbakeslag for Irans innflytelse i regionen.²²

Saudi-Arabia på sin side støtter moderate opprørsgrupper, men ikke ISIS. De har flere ganger vært utsatt for angrep av ISIS.²³ Men det er grupperinger i Saudi-Arabia som støtter ISIS økonomisk og med internt politisk press, nemlig Salafistene eller Wahabistene. Saudi-Arabias primære målsetting er nok derfor å svekke Iran, men det er også viktig å unngå at ISIS blir for mektige, for det kan igjen true den interne stabiliteten i Saudi-Arabia.

Saudi-Arabia benytter hovedsakelig en indirekte metode, og antas å støtte moderate opprørere med både penger og våpen. De har også støttet USAs koalisjon mot ISIS. Iran på sin side har tatt en mer direkte tilnærming. Midlet de benytter, er å støtte Syria-regimet med soldater og våpen både direkte og gjennom såkalte rådgivere i stort antall fra Islamic Revolution Guards Corps.²⁴ Videre har også Hezbollah støttet regimet aktivt med soldater over grensen fra Libanon. Irans direkte og stadig økende involvering, gjenspeiler sannsynligvis viktigheten av de målene Iran har, mens for Saudi-Arabia er det viktigere å begrense ISIS.

¹⁹ <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/09/iran-saudi-syria.html#>. Hentet fra internett 03.11.2015.

²⁰ Fulton, Holiday, Wyer (2013). *Iranian Strategy in Syria*, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/IranianStrategyinSyria-1MAY.pdf>. Hentet fra internett 06.11.2015.

²¹ Cordesman, A. H. og Seitz, A. C. (2009). *Iranian Weapons of Mass Destruction: The Birth of a Regional Nuclear Arms Race?* CSIC, ABC-CLIO.

²² Fulton, Holiday, Wyer (2013). *Iranian Strategy in Syria*, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/IranianStrategyinSyria-1MAY.pdf>. Hentet fra internett 05.11.2015.

²³ <http://www.thearabweekly.com/?id=582>. Hentet fra internett 06.11.2015.

²⁴ <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34572756>. Hentet fra internett 06.11.2015.

ISIS

En av de store forskjellene på ISIS og en del andre terrororganisasjoner som Al-Qaida, er at ISIS har et territorielt mål. De ønsker å etablere en geografisk definert stat, eller et kalifat, basert på sharialover.²⁵ Der eksempelvis Al-Qaida operer med mindre celler av personell som operer hovedsakelig i det skjulte, har ISIS en hær, en ledelse og en sivil administrasjon.

Målet er altså å etablere en stat. Ideologisk hevder de at kalifatet skal strekke seg over hele den muslimske verden. Omtrent fra India i øst, Russland i Nord, den arabiske halvøy og i vest inneholder det Nord-Afrika og sannsynligvis Tyrkia. Det mer kortsiktige målet er nok å etablere en stat i nåværende Syria og Nord-Irak (Levanten).

Metoden de benytter er å ta kontroll over landområder. Det er ikke nok i seg selv å kontrollere det militært. For å kunne fungere som en stat, må de også ha en siviladministrasjon. Den skal ta seg av skatter, vann, strøm, håndheving av lover med mer. Selv om ISIS er meget brutale og gjennomfører steininger, brenner fanger og gjennomfører massehenrettelser, appellerer ideologien om et sterkere muslimsk styre til enkelte. Noe som sikkert appellerer mer til den bredere befolkningen, er en form for sivilt styre. De liker kanskje ikke den strenge håndhevingen av sharialovene, men det er bedre med strøm, mat, vann og kjente lover enn anarki og usikkerhet. Da har man mat på bordet i morgen. I hvert fall på kort sikt vil nok dette appellere.²⁶ Midlene er selvfølgelig soldater, men det som skiller de fra mange andre organisasjoner, er innføringen av et hierarkisk system i landsbyer og regioner, som også inkluderer vanlige oppgaver for en stat.

Russland

Russland toppet de fleste overskriftene i vesten da de tidligere i høst sendte soldater og kampfly til Syria. Den russiske beslutningen kan nok best ses som en synergi av mange delmålsettinger, som alle pekte i samme retning. Det spekuleres i om hensikten var å få det internasjonale fokus vekk fra Russland involvering i Ukraina. Det har nok vært en medvirkende årsak, men det er nok mer sannsynlig at nedtrappingen i Ukraina var en forutsetning for at Russland kunne gjennomføre militære operasjoner i Syria. Dette frigjorde militære ressurser som kunne benyttes til å oppnå andre strategiske målsettinger. Et klart russisk mål i Syria er ikke å miste en gammel alliert stat. For det første vil det medføre at

²⁵ <http://carnegie-mec.org/2015/06/29/islamic-state-s-strategy-lasting-and-expanding/ib5x>. Hentet fra internett 06.11.2015.

²⁶ http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Charlie_Briefing_ISIS.pdf. Hentet fra internett 06.11.2015.

Russland vil miste innflytelse og baser i regionen. For det andre underbygger en intervensjon i Syria Russland sitt ønske om å fremstå som stormakt. Stormaktsambisjonen skaper innflytelse utenriks, men har også en stor innenrikspolitisk betydning. Det å styrke den russiske befolknings selvbylde har vært viktig for Putin, og kanskje spesielt i en periode der de økonomiske utfordringer kan utfordre befolkningens syn på han som leder. Nasjonalisme og stolthet er en klassisk måte å forsøke å bøte på egne indre svakheter på. For det tredje vil etableringen av en islamistisk radikal stat i regionen også kunne utfordre Russlands grenser i sør. Det er en betydelig muslimsk befolkning i Kaukasus-regionen med separatistiske tendenser. Russisk mål er nok derfor å vise seg som en stormakt gjennom å sikre sine allierte og sine baser, og å hindre spredning av militant islamisme nordover til Russland.

Metoden som har vært tatt i bruk, har skiftet. Russland har lenge forsynt Syria med våpen. Når krisen i Ukraina ble roligere, åpnet det veien for en mer direkte støtte gjennom åpen bruk av militærmakt. Russland støtter også indirekte sin alliert ved å blokkere enhver resolusjon i FNs sikkerhetsråd som kan benyttes av vesten som grunnlag for en militær intervensjon i landet. Midlene som blir benyttet, er derfor både militære og politiske. Russland støtter med militære etterforsyninger og direkte med egne kampfly, i tillegg til politiske midler, spesielt i FN sikkerhetsråd.

Vesten

Hvilke interesser har så vesten i området? Vesten kan ikke sies å ha hatt et langvarig nært forhold til landene som er direkte involvert i borgerkrigen i Syria. Det finnes få direkte kulturelle bånd. For de fleste i vesten er Syria bare et land «langt borte». Økonomisk er det store forekomster av olje i området. Oljen er likevel enklere tilgjengelig andre steder i verden, og det er ingen verdensomspennende mangel på olje, snarere tvert imot. Kun de mest konspiratoriske kan derfor finne økonomiske eller politiske interesser i området for vesten.

Den store og umiddelbare utfordringen er flyktningene som strømmer ut av Syria. De fleste av flyktningene er fra Syria, men det er også flyktninger som bruker landet som transittland, da Syria mangler en sentral styring som kan kontrollere strømmen av mennesker gjennom landet. Foreløpig har de fleste syriske flyktningene blitt tatt hånd om av nabolandene Libanon og Tyrkia. Men når konflikten drar ut i lengde og det ikke ser ut til å være noen håp om løsning, velger flere og flere og gi opp ventingen, og forlater sine flyktningleirer for å søke en bedre fremtid i Europa. EU har fri flyt av personell som en av sine fire grunnleggende friheter og med strømmen av flyktninger virker det som selve funda-

mentet til EU knaker i sine sammenføyninger. Europas største og strategiske bekymring er dermed strømmen av flyktninger som truer velferden, samarbeidet og stabiliteten i EU.

Vestens store strategiske utfordring er at de kun har noe de kjemper mot, men ingenting å kjempe for. De kjemper mot ISIS og de kjemper mot Assad. Men hva kjemper de for? Målet er dermed negativt definert. Da starter enhver strategi med et dårlig utgangspunkt. Den første militære inngripen i Irak var nødvendig. Det var fare for at Baghdad skulle falle og et etterfølgende folkemord var sannsynlig, basert på hvordan ISIS tidligere hadde operert. Dermed ble det både moralsk og politisk nødvendig å støtte Irak med militære midler. Det er tross alt ikke lenge siden USA forlot landet som okkupasjonsmakt, og et faktisk tap av de nye sentrale styresmaktene ville skapt en stor belastning for USA politisk. Dette er ikke strategi, men krisehåndtering. Krisehåndtering er på mange måter motpolen til strategi, og når den umiddelbare krisen er avverget, må det utvikles en strategi.

Så la oss spekulere i hva en strategi kan være for Europa. Det mest påtrengende problemet for Europa er strømmen av flyktninger. Det er et moralsk problem at vi ser så mange mennesker som dør relativt nærme Europa, men det er de tusenvis av mennesker som forsøker å ta seg til Europa som er den strategiske utfordringen. Hvis målet er å stoppe flyktningestrømmen, og å skape en viss sikkerhet for sivilbefolkningen i Syria, så har Europa flere alternative metoder. En metode er å fokusere på en humanitær innsats. Da må Europa øke den humanitære hjelpen i området. De må også være med på å skape et permanent miljø som gjør at flyktningene ser seg tjent med å forbli i flyktningleiren framfor å ta en risikofylt flukt til Europa. Midlene blir da også humanitære kapasiteter, samfunnsbygging og penger. Mye penger.

En annen metode er å forsøke å oppnå en løsning ved å benytte militære midler. Man kan forsøke å skape et miljø i Syria der de som bor der kan føle en grunnleggende trygghet, og kan planlegge en framtid. Erfaringer fra Irak og Afghanistan tilsier at slike oppdrag tar lang tid, og vil kreve svært store militære ressurser. En slik løsning vil også undergrave FNs autoritet siden det ikke vil få støtte i FN sikkerhetsråd på grunn av russisk veto. Hvordan kan EU sanksjonere Russland for å ha brukt militærmakt for å flytte grenser i Ukraina, når de selv angriper andre stater? Et annet spørsmål som fort dukker opp, er hvem som skal bekjempes og hvem som skal beskyttes? Det skal ikke mye fantasi til for å si at en militær løsning sannsynligvis vil bli en hengemyr, militært, politisk og økonomisk. Det er ikke engang sikkert at det blir færre flyktninger. Når krigen intensiveres, er det faktisk sannsynlig at det blir flere. Militærmakten kan heller ikke løse problemet alene, men man må ha betydelig ressurser for å bygge opp

igjen Syria hvis man ønsker å få folk til å vende tilbake etter en endt konflikt. Altså tilbake til start når det gjelder problemet med flyktningsstrømmen.

Et tredje alternativ er en såkalt politisk løsning. Det er mange som er trett av å krige i regionen, og det ser ikke ut til at det blir en snarlig militær løsning på konflikten. Krig er kostbart økonomisk, i menneskeliv og ikke minst i menneskelige lidelser. Krigen har på mange måter kjørt seg fast. Kun større styrkebidrag fra en større aktør, da mest sannsynlig Iran eller Russland, men man kan ikke utelukke Tyrkia i enkelte områder, kan endre maktbalansen nevneverdig. Hvis man ser områdene henholdsvis opprørsstyrkene og regjeringen kontrollerer, er det nesten sammenfallende med de sekteriske skillelinjene i området. Det betyr at de kontrollerer stort sett de områder der de har lokal støtte. En videre fremgang inn i områder uten lokal støtte vil derfor binde flere ressurser for å opprettholde kontroll militært, noe som igjen svekker evnen til videre offensiver. Konflikten kan altså ha nådd et kulminasjonspunkt. Dersom de involverte innser dette, er det et visst håp om at det kan bli forhandlinger om en politisk løsning. Tar man de forskjellige aktørenes målsetting i betraktning, og det faktum at ISIS nærmest har etablert en stat i området, vil en fremtidig løsning vanskelig kunne utelukke ISIS, eller i det minste elementer av ISIS. For mange vil det være utenkelig. Omtrent like utenkelig som det var å forhandle med Taliban for ti år siden.

Oppsummering

Det finnes selvfølgelig mange løsninger som ligger mellom disse tre alternativene. Krig er dynamisk og ingen har kontroll på hvordan den utvikler seg. Russiske kampfly skulle medføre fremgang for regjeringsstyrker. Kun dager etterpå hadde opprørene nye panserbekjempelsesraketter og den nødvendige bakkeoffensiven ble i stor grad stoppet. Vil bruk av luftmakt være tilstrekkelig for på sikt å sikre Assads fremgang? Eller medførte offensiven så store tap at man står svakere på bakken enn tidligere? Det vet man ikke. Det man vet, er at så lenge det er så mange aktører med sine respektive maktinteresser i området, og som aktivt støtter opp om krigen, kan den bli veldig langvarig. Det kan være nyttig å repetere sitatet som artikkelen begynte med: Hvis man ikke finner en måte å sameksistere i området for de forskjellige grupperingene, kan ingen militærmakt løse problemet. For vesten sin del har jeg bare ett råd i forbindelse med en militær innsats: Hvis man ikke vet hva man kjemper for, bør man holde seg borte.

Referanser

- Bilgin, F. og Sharian, A. (2013). *Understanding Turkey's Kurdish Question* Lexington books, Maryland.
- Clausewitz, Carl von (1989). *On War: Indexed Edition*. Princeton N.J.: Princeton University Press.
- Cordesman, A. H. og Seitz, A. C. (2009). *Iranian Weapons of Mass Destruction: The Birth of a Regional Nuclear Arms Race?* CSIC, ABC-CLIO.
- Edstøm H. og Ydstebø P. (2011). *Militærstrategi på Norsk*. Abstrakt Forlag, Oslo.
- Gunter, M. M. (2014). *Out of Nowhere: The Kurds of Syria in Peace and War*. C. Hurst & Co, London.
- Herberg-Rothe, A. (2014). "Clausewitz's Concept of Strategy—Balancing Purpose, Aims and Means". *Journal of Strategic Studies* Vol. 37, Nos. 6–7, 903–925.
- Liddell Hart, B. H. (1991). *Strategy Second Revised Edition*. Meridian, New York.
- Strachan, H (2005). "The lost meaning of strategy. Survival". *Global Politics and Strategy* Volume 47, Issue 3.
- Morris, C. (2005). *The New Turkey: The Quiet Revolution on the Edge of Europe*. Granta Books, London.
- Yarger, H. R. (2006). *Strategic Theory for the 21st Century: The Little Book on Big Strategy*. U.S. Army war College: Strategic Studies Institute.

Orlogskaptein Thomas Slensvik (1974) begynte sin tjeneste i Sjøforsvaret i 1993, som elev ved Befalsskolen for Marinen. Han har tjeneste fra diverse stillinger i Sjøforsvaret, senest som operasjonsoffiser på fregatt og som fagansvarlig ved Taktikksenteret KNM Tordenskjold i Sjøforsvaret. Slensvik har Mastergrad i Militære studier ved FHS, og Bachelorgrad i Retorikk og Medievitenskap ved Universitetet i Bergen. Siden 2013 har han vært hovedlærer Strategi og Doktrine ved Forsvarets stabsskole/FHS. Hans spesialfelt er strategi og doktrine, og maritime operasjoner.